

GUIA DE LECTURA

AVI, ET TRAURÉ D'AQUÍ!

Joan Pinyol

Saldonar
(març 2020)

Avi, et trauré d'aquí!

de Joan Pinyol

192 pàgines

14 euros

ISBN: 978-84-17611-78-1

Primera edició: març 2020

Proposta didàctica a càrrec de:
Joan Pinyol

Saldonar

<https://www.saldonar.com/>

Avi, et trauré d'aquí!

Joan Pinyol

Una promesa per evitar que ningú
caigui mai més en l'oblit

NOVA EDICIÓ ACTUALITZADA

Saldonar

SINOPSI

Avi, et trauré d'aquí! és el resultat d'una promesa, la que Joan Pinyol va fer a Joan Colom, l'avi que no va conèixer, el republicà exhumat d'una fossa comuna per la dictadura i traslladat al Valle de los Caídos sense el permís de la família. És el compromís adquirit davant la cripta on té les despulles, que reposen al costat del seu botxí. Algun dia descansaran al costat de la seva gent.

És el relat d'un cas dramàtic que posa en relleu les

conseqüències nefastes de la guerra en la vida de les persones. Un crit d'alerta i denúncia a tots els que sempre miren cap a una altra banda quan s'ha de fer memòria.

El llibre recull el periple vital de Joan Colom des de l'octubre de 1938, quan va ser mobilitzat per la República, fins poc després de la seva mort en un camp de presoners lleidatà, el març de 1939. També documenta l'odissea de la família des del 2008 lluitant per treure l'avi del mausoleu franquista. I acaba amb una mà estesa a l'esperança, en forma d'una carta escrita per Joan Pinyol als fills, per evitar que es perdi el record de Joan Colom.

L'AUTOR

Joan Pinyol Colom va néixer a Capellades el 1966 i és llicenciat en Filologia Catalana per la Universitat de Barcelona, catedràtic d'ensenyament secundari i escriptor. Des de fa trenta anys és professor de Llengua Catalana i Literatura. L'any 1984 inicia una relació epistolar amb Pere Calders que es converteix en el veritable estímul de la seva producció narrativa.

És l'autor dels reculls de contes *Balanci d'onades* (1994), *Avinguda Capri* (1999), *Ningú ve fet a mida* (2001), *Noranta-nou maneres de no viure encara a la lluna* (2001), *In-*

quieta nit i altres contes (2003), *Micromèxics* (2007), *Pilota de set* (2008), *Glops* (2009), *Planeta Lluç* (2012) i *En Ventil·lat i l'Espantall* (2014) i de les novel·les *Stòitxkov i Sofia* (2003), *Dorotea i la joia gegantina* (2005), *Fi de curs a Bucarest* (2008), *Ningú no mor* (2013) i *El mar de les ombres* (2016). A banda de la ficció i de participar en diverses antologies narratives, ha escrit el llibre d'entrevistes *Perquè som poble* (2013), la biografia *Aventures i pintures. Josep Costa Solé (1913-2003)* (2014) i la primera versió d'*Avi, et trauré d'aquí!* (2019), que ha presentat en més de cinquanta ocasions per Catalunya, les Illes Balears, el País Valencià i en quatre universitats dels Estats Units. També signa columnes d'opinió en diversos mitjans escrits i forma part del col·lectiu literari Lola Palau i de l'Associació d'Escriptors en Llengua Catalana.

ETAPES RECOMADES

Segon cicle d'ESO (o 3r i 4t d'ESO) i Batxillerat

OBJECTIUS DE LA GUIA

La guia de lectura del llibre *Avi, et trauré d'aquí!* pretén:

- Ser una eina de suport a l'aula per fer una lectura enriquida del llibre.
- Acostar-se al tractament de la memòria històrica tal com la proposa l'autor.
- Introduir l'alumnat en el coneixement d'alguns elements foscos del franquisme que perviuen en l'actualitat.
- Documentar de manera ficcionada la vida quotidiana dels soldats i de les famílies republicanes a la Guerra Civil.
- Demostrar el valor de la lluita individual per aconseguir que es restableixi la dignitat d'una família maltractada per la història.

CONVERSA LITERÀRIA

1. ABANS DE LA LECTURA

1.1. ELS OBJECTIUS. El llibre *Avi, et trauré d'aquí!* denuncia uns fets esdevinguts durant la dictadura de Franco. Quins objectius creus que s'ha marcat l'autor a l'hora d'escriure'l?

1.2. LA SINOPSI. Després de llegir la sinopsi del llibre, què creus que hi trobaràs? Què és el que més t'ha cridat l'atenció?

1.3. LA PORTADA. Quina interpretació dones al dibuix de la portada en relació amb la sinopsi del llibre? Creus que el color hi té alguna cosa a veure? Amb quina altra imatge hauries representat una història que investiga fets amagats en el passat?

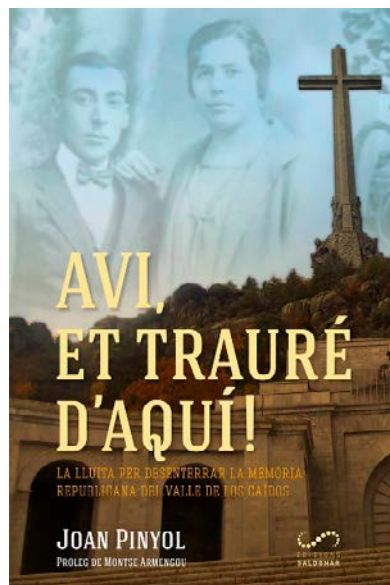
1.4. SOBRE LA PORTADA. Durant el procés de composició del llibre els editors de Saldonar van adreçar aquestes paraules a l'autor en relació amb la proposta de disseny de la portada:

«Hem optat per una opció gràfica atrevida, que busqui més la suggestió que la descripció, i que tingui més a veure amb els gustos i l'estètica dels lectors més joves. Hem treballat la idea del pou o del forat, que és el que volen reflectir els cercles concèntrics i la gradació de color des de la claror fins a la foscor, per poder suggerir la força del rescat del que ha estat amagat i segrestat fins ara. El subtítol, que inclou les paraules *caigui* i *oblit*, va també en aquesta direcció.»

1.4.1. Què en penses? La imatge de la portada et suggereix alguna inquietud respecte d'una història que cal recuperar? Raona la resposta.

1.4.2. Compara-la amb la portada de la primera edició. Què hi trobes de diferent i en comú?

Avi, et trauré d'aquí!
(Saldonar, 2019)

1.5. ALTRES RESSONS

1.5.1. Obre [aquest enllaç](#) i després de veure el tràiler promocional del documental del programa *Sense ficció* de TV3 que va fer-se ressò de la lluita de Joan Pinyol, explica les impressions que t'ha causat? Quina imatge i quina dada t'han colpit més? Creus que l'únic que domina en tota aquesta història és el pessimisme o s'endevina que també hi tindrà lloc l'esperança?

1.6. EL TÍTOL. *Avi, et trauré d'aquí!* té un títol directe que explicita una voluntat clara per part de Joan Pinyol, treure les restes del seu avi republicà del mausoleu franquista més gran de tot l'estat espanyol.

1.6.1. Creus que el llibre només persegueix aquest objectiu particular? D'on més creus que pretén treure el pare de la seva mare? Raona la resposta i comparteix-la a classe amb els companys.

1.7. LA TAULA. Dona una ullada a la taula de continguts del llibre.

1.7.1. A simple vista, per on creus que es desenvolupa la història. El protagonista del llibre és sempre l'avi de l'autor? Raona la resposta.

1.8. LA CITA I LA INTRODUCCIÓ DE L'AUTOR

1.8.1. A partir de la cita de Bertrand Russell que hi ha

abans del pròleg i de la introducció del llibre que a l'inici signa Joan Pinyol, creus que ens espera una història de ficció de l'estil de les que l'autor ha publicat anteriorment? Per què?

1.8.2. Quina raó subratlla l'autor per no haver recreat literàriament mai la trista història del seu avi? La comparteixes? Què hauries fet en el seu cas?

2. DURANT LA LECTURA

2.1. COMPRENSIÓ LECTORA

2.1.1. La primera part del llibre (p. 15-87) està narrada en clau de passat, condicionada per una situació històrica molt concreta i és la que més s'allunya del nostre present. Situa't a l'època i resol el següent qüestionari:

- a) On treballa Joan Colom en el moment en què el criden per anar a la guerra? Sempre ha treballat allí?
- b) Quines raons defensa la Teresa perquè el seu marit no hagi de fer cas a la crida a files que rep l'octubre de 1938?
- c) Quines raons porten Joan Colom a respondre favorablement a la crida de l'Exèrcit de la República?
- d) En el moment en què mobilitzen Joan Colom, on es troben els seus germans? I el seu pare?
- e) Quin familiar de Joan Colom va morir en el bombardeig de Granollers. En quines circumstàncies i quin parentiu els unia?
- f) Els aviadors que van tirar les bombes sobre Granollers, tenien la plaça porxada com a objectiu militar? Per què la van destruir, doncs?
- g) Què es va decidir a moltes poblacions després d'aquell bombardeig?
- h) Per quin motiu Joan Colom no va néixer a Capellades? En quin barri barceloní ho va fer?
- i) Quin personatge cèlebre va néixer al mateix carrer de Barcelona? En quin camp va destacar? Com es deia

aquell carrer quan hi va néixer Joan Colom i quin és el seu nom actual?

- j) Elaboreu una petita fitxa enciclopèdica a partir d'aquest personatge cèlebre.
- k) Quins dos projectes va materialitzar el govern català de la República a Capellades a començaments dels anys 30?
- l) Per quina raó Antoni Colom Sabater no va emigrar a Cuba amb els seus germans? Creus que és una paradoxa que després construís una piscina? Per què?
- m) A quines paraules fan referència les sigles CRIM? Busca informació sobre els altres que hi havia operatius a Catalunya en aquell moment.
- n) Un cop a la caserna on fa la instrucció quines preocupacions manifesta Joan Colom en relació amb la roba que els ha donat l'Exèrcit? Què està disposat a fer de seguida?
- o) Durant la instrucció militar a Barcelona en quin edifici singular de la ciutat dorm Joan Colom? Com s'explica que ho faci allà? Qui ho fa possible?
- p) Encara a Barcelona, en quines persones confia cegament Joan Colom perquè no hagi de deixar la ciutat? Ho faran possible?
- q) Qui és la Conxita? Quina feina fa? Com el pot ajudar durant aquella mobilització?
- r) Quina raó comparteix amb el Joan Colom un altre recluta segons la qual els soldats que l'Exèrcit de la República continua mobilitzant tenen molt mala sort? Quina relació té amb Lleida i amb les tropes de Franco?
- s) Quin cost humà té la guerra per a l'Exèrcit Popular amb data 16 de novembre de 1938?
- t) Què demana que li envii la Teresa a la primera carta que li tramet? A falta de motxilla, què proposa que faci? I quines indicacions fa arribar a cadascun dels fills?
- u) Quin contratemps insalvable es produeix quan el Joan Colom encara està a Barcelona? Qui i com li ho comunica?
- v) Què hi ha just damunt de la llar de foc de la casa familiar? Qui i quan va fer-lo? Què s'hi mostra?

- w) Després de Barcelona on destinen Joan Colom? En quina secció de l'Exèrcit? Quina tasca haurà de dur a terme a partir d'ara?
- x) Què i com és el refugi de Can Sorgues, a la Garriga?
- y) A falta d'artilleria antiaèria, de quines dues maneres es defensaven els aeròdroms, com el de la Garriga, dels més que previsibles atacs per part de bombarders enemics?
- z) Com s'explica que els propietaris del mas de Can Sorgues hi continuïn vivint tot i que tinguin a tocar una instal·lació militar? De quina manera hi contribueixen?
- aa) Quina causa provoca la dissolució de l'esquadrilla de Natatxes de l'aeròdrom de la Garriga. Què impedeix que se celebri?
- ab) Quina mesura religiosa d'urgència s'aplica el gener de 1939 en molts pobles que acaben de ser ocupats per l'exèrcit rebel?
- ac) Joan Colom es converteix en presoner dels franquistes després d'una resistència violenta? Explica detalladament com tenen lloc els fets a partir de la següent frase: *Més que anar a lluitar al front, ha estat la mateixa línia del front que l'ha vingut a trobar a ell.* (p. 68)
- ad) Quan les tropes de Franco ocupen Lleida, converteixen la Seu Vella en un espai militar o aprofiten el que hi havia? Explica-ho amb detall.
- ae) Quines causes provoquen la transmissió de malalties entre els presoners de la Seu Vella?
- af) Per quina raó Joan Colom reclama una ampolla d'aigua en la darrera carta que envia a la Teresa?
- ag) Quan la Teresa i la Paquita es desplacen fins a Lleida i no els permeten veure el Joan Colom, què els promet una dona a canvi d'una determinada quantitat de diners? Amb què les amenaça si no paguen? Quin adjectiu rep aquesta dona?
- ah) Enmig dels deliris que té Joan Colom abans de morir, quines imatges del passat se li barregen amb fets del present?
- ai) Així que té notícia de la mort del seu marit, què és el

primer que fa la Teresa al menjador de casa? Com ho interpretes?

- aj) Quina discriminació s'aplica a les vídues de víctimes de la guerra en funció de si ho són del bàndol vencedor o perdedor de la guerra?
- ak) En aquesta primera part del llibre, quin objecte que es cobreix al començament d'una capa de farina acompanya en tot moment Joan Colom. Què creus que simbolitza? Recordes els diferents moments en què se'n fa referència?

2.1.2. La segona part del llibre (p. 101-169) està escrita en clau de present, el de la lluita que tira endavant des de l'any 2008 l'autor del llibre, però també presenta diverses incursions en el passat. Durant aquests anys Joan Pinyol ha conegut diversos fets pretèrits i ha dut a terme una bona colla d'accions per treure l'avi del Valle de los Caídos.

2.1.2.1. Després de buscar les diferents dates en el llibre, ordena cronològicament les següents trenta-sis accions i descobertes a la taula de sota:

Article a *Sàpiens* sobre el trasllat de cossos de les fosses al Valle de los Caídos. Reportatge a *Sàpiens* sobre la descoberta de Joan Pinyol. Trasllat de Joan Colom de Lleida al Valle de los Caídos. Mort de Teresa Comabella. Inauguració del Valle de los Caídos. Presentació del projecte de construcció del Valle de los Caídos. Primera referència del trasllat de cossos cap al mausoleu franquista per part del Consejo de Obras. Primera circular del Ministeri de la Governació adreçada als governadors civils. Mobilització militar de Joan Colom Solé. Mort a Lleida de Joan Colom. Presentació d'una PNL al Congreso de los Diputados a favor de la causa de Joan Pinyol. Acte de la revista *Sàpiens* al Museu d'Història de Catalunya. Reportatge *Operación Caídos* d'Antena 3. Debat de la PNL al Congreso de los Diputados. Formalització d'una agrupació de familiars a la notaria d'Arévalo. Arrest de sis veïns de Pajares de Adaja per part dels falangistes. Acte a la seu del Memorial Democràtic de Barcelona amb la participació de

Joan Pinyol. Reunió a la Moncloa de Joan Pinyol i Fausto Canales amb responsables del govern espanyol. Primera visita de Joan Pinyol al Valle de los Caídos. Trasllat de criptes de Joan Colom dins el mausoleu franquista. Atemptat dels GRAPO dins la basílica del Valle de los Caídos. Publicació de l'informe de la Comissió d'Experts. Jornada sobre les fosses comunes a Gandesa. Creació de l'AFPERV. Primera trobada entre Montse Armengou, Ricard Belis i Joan Pinyol. Gravació al cementiri de Lleida per al documental del *Sense ficció*. Gravació al Valle de los Caídos per al documental del *Sense ficció*. Estrena del documental *Avi, et trauré d'aquí!* a TV3. Trobada amb representants de l'ONU a Barcelona. Sentència judicial a favor de la família Lapeña. Aprovació sobre la retirada de les restes de Franco del Valle al Congrés dels Diputats. Entrevista, per al programa FAQ'S de TV3, al mausoleu franquista. Aprovació d'una moció al ple de l'Ajuntament de Capellades a favor del retorn de Joan Colom. Xerrades divulgatives de la lluita de Joan Pinyol als EUA. Exhumació de Franco del seu mausoleu. Carta que confirma el reconeixement oficial del dret d'exhumació de Joan Colom.

ACCIÓ	ANY
1.	
2.	
3.	
4.	
5.	
6.	
7.	
8.	
9.	
10.	
11.	
12.	
13.	
14.	
15.	
16.	
17.	

18.	
19.	
20.	
21.	
22.	
23.	
24.	
25.	
26.	
27.	
28.	
29.	
30.	
31.	
32.	
33.	
34.	
35.	
36.	

2.1.3. La tercera part del llibre (p. 173-181) està escrita en clau de futur. Per la seva emotivitat els editors del llibre han afirmat en més d'una ocasió que és impossible llegir-la sense que surti una llàgrima en els ulls dels lectors o notin un nus a l'estómac. Ho provem?

2.1.4. Llegeix la carta que l'autor adreça als seus fills i anota els moments del text que per a tu són més emotius. Reescriu-los amb unes altres paraules.

2.1.5. La carta prova de transmetre els valors de la lluita a les noves generacions. Quins creus que són aquests valors?

2.2. CONTEXT HISTÒRIC

2.2.1. La primera part del llibre s'inicia amb la mobilització militar de Joan Colom, l'octubre de 1938 fins a la seva mort, el març de 1939. Han passat més de dos anys des que va començar la guerra que enfronta d'una banda

l'exèrcit rebel que encapçala Franco i que s'ha alçat en armes contra la República -democràticament constituïda- i d'altra banda l'exèrcit republicà que defensa el govern legítim sorgit de les eleccions legislatives espanyoles de 1936. Ens trobem, per tant, enmig d'un context bèl·lic que encara continuarà uns quants mesos.

2.2.1.1. Busca la informació concreta a partir d'aquests referents que s'esmenten al llibre i explica'ls breument amb les teves paraules:

- a) Lleves de soldats que la República ha mobilitzat (p. 15)
- b) Exèrcit Popular (p. 15 i 18)
- c) Ministeri de Defensa Nacional (p. 16 i 20)
- d) Brigades internacionals (p. 17 i 40)
- e) Govern de Burgos (p. 17)
- f) Batalla de l'Ebre (p. 17)
- g) ajuda de Mussolini i de Hitler (p. 18)
- h) emboscats (p. 25)
- i) Caserna Francesc Macià (p. 32)
- j) 124a Brigada Mixta (p. 34)
- k) front d'Aragó (p. 34)
- l) antiaeris del Carmel (p. 35)
- m) Batalla del Merengue (p. 35)
- n) Caps de pont de Seròs i de Balaguer (p. 35)
- o) Lleva del Biberó (p. 35)
- p) Legió Còndor (p. 38)
- q) Serres de Cavalls i de Pàndols (p. 38)
- r) Dolores Ibárruri (p. 40)
- s) Batalla de Terol (p. 44)
- t) Xatos (Polikàrpov I-15) (p. 44)
- u) Mosques (Polikàrpov I-16) (p. 44)
- v) Delfins (Grumman G-23) (p. 44)
- w) Natatxes (Polikàrpov R2) (p. 44)
- x) Katiuska (Túpolev SB-2) (p. 44)
- y) Comitè de Milícies Antifeixistes (p. 47)
- z) Juan Negrín i Manuel Azaña (p. 60)
- aa) Flechas Negras (p. 67-68)

- ab) España liberada (p. 76)
- ac) general Vicente Rojo (p. 77)
- ad) Servei de Biblioteques del Front (p. 78)
- ae) Màrius Torres (p. 86)
- af) "Cara al sol" (p. 94)
- ag) Estraperlo (p. 95)
- ah) Héroes y Mártires de la Cruzada (p. 106)
- ai) Rojos (p. 106)
- aj) Baltasar Garzón (p. 121)
- ak) Ley de la Memoria Histórica. Ley 52/2007, de 26 de diciembre (p. 122)
- al) falangistes (p. 125)
- am) ARMHV (p. 126)
- an) Patrimonio Nacional (p. 127)
- ao) ARICO (p. 130)
- ap) CNT (p. 130)
- aq) Memorial de les Camposines (p. 138)
- ar) AFPERV (p. 139)
- as) Institut Nacional de Toxicologia de Barcelona (p. 166)
- at) ADN (p. 166)

2.2.1.2. Observa amb atenció aquesta imatge. Reprodueix la darrera carta que Joan Colom va enviar a la seva esposa abans de morir el 19 de febrer de 1939.

- Quins elements gràfics et criden més l'atenció?
- Creus que la inscripció en majúscules de dalt de tot era voluntària per part dels presoners que escrivien les cartes? Les faltes d'ortografia que trobem en aquesta inscripció, són intencionades? Per què?
- Què s'explica en el llibre en relació amb aquestes targetes postals que hi havia al camp de presoners de Lleida? La seva adquisició era fàcil?
- Damunt l'escut es veu una marca amb la paraula censura? Qui creus que llegia el contingut de les cartes abans de posar el segell? Amb quina intenció?
- A l'adreça del remitent s'indica que es troba en un *Campo de Prisioneros y presentados*. Busca informació sobre els anomenats *presentados*.

2.2.1.3. Quan el poble d'origen de Joan Colom és ocupat per l'exèrcit rebel, les noves autoritats polítiques s'apresen a castellanitzar els noms dels carrers i a eliminar-ne qualsevol referència al període polític anterior. Completa la següent graella a partir dels canvis que s'imposen.

NOM DEL CARRER DURANT LA REPÚBLICA	NOU NOM A PARTIR DE GENER DE 1939
Plaça Àngel Guimerà	
	Calle Nueva
	Calle Generalísimo Franco
Travessera del Portal	
Carrer Ignasi Iglésias	
	Calle del General Mola

- Busca els referents que hi ha darrera els noms propis.
- Argumenta el teu parer sobre aquests canvis obligats de noms de carrers i places. Creus que tenen cap justificació?

2.2.1.4. A les pàgines 23 i 24 es detallen els actes d'inauguració de la piscina de Capellades i s'esmenta un saltador de trampolí d'anomenada, el *Josep Muntané, subcampió de Catalunya d'aquesta especialitat durant aquell 1934*. Cerca informació sobre aquest nedador i sobre el seu palmarès com a saltador de trampolí. Creus que aquestes exhibicions en piscines públiques eren producte d'una època en què hi havia poques distraccions? Per què? Investiga sobre l'estat actual d'aquesta modalitat esportiva a Catalunya.

2.2.1.5. A la pàgina 32 es fa referència als bombardejos que durant la guerra patia la ciutat de Barcelona per part de l'aviació italiana. Busca informació sobre les dates exactes en què es van produir i quins espais de la ciutat van afectar de manera més directa. Consulta aquest article per treure'n la informació.

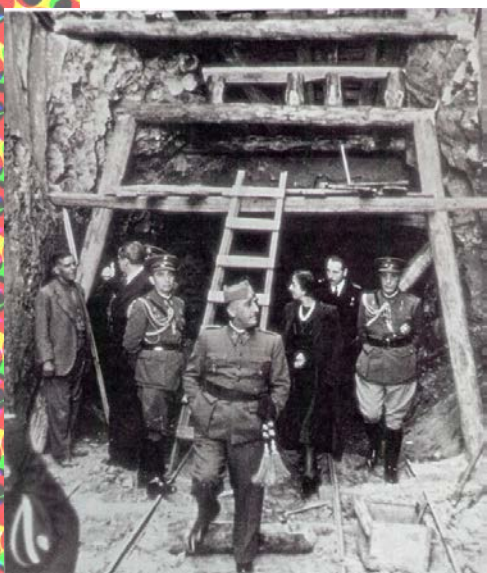
2.2.1.6. Quan Joan Colom es troba destinat a l'aeròdrom de la Garriga mira de combatre la gana escalivant aglans, que és el fruit de les alzines. Pregunta a les persones més grans de la teva família de quines altres maneres, durant la guerra i la postguerra, es feia front a l'escassetat d'aliments. Després fes-ne un llistat.

2.2.1.7. A la pàgina 41 es relata que una de les filles de Joan Colom i la seva cosina, filla del germà d'aquest, es diputen qui té el pare més elegant quan els veuen arribar vestits de militars. Tenint en compte que vesteixen diferent, cerca informació sobre el vestuari dels diferents cossos de l'Exèrcit de la República. Què era el que més diferenciava aquells dos soldats?

2.2.1.8. A la pàgina 67 es comenta que *en molts horts entaforats entre feixos de males herbes es cremen documents que poden comprometre*. De quina mena de documents creus que es tractava? Per què podien comprometre? Pregunta als teus pares i avis si al teu poble o ciutat també es van viure fets com aquesta crema de

documents molts anys després, en el cop militar i d'estat que va tenir lloc el 23 de febrer de 1981. Recull-ne tota la informació que puguis.

2.2.1.9. Analitza aquestes dues imatges. La primera reproduïx una de les visites que el dictador Franco va fer mentre continuaven les obres de construcció del Valle de los Caídos. La segona és a la pedrera de Mauthausen durant la visita de Himmler, la mà dreta de Hitler. Quins elements tenen en comú les dues imatges? Destaca'ls.

2.3. ESPAI

2.3.1. Traça en un mapa el periple de Joan Colom Solé des del dia abans que marxi a la guerra fins al lloc on espera portar el seu cos l'autor del llibre. Un instrument molt útil per fer-ho és l'eina digital de geolocalització a través de Google Maps.

2.3.2. Quines reflexions et provoca aquest mapa?

2.3.3. A partir de la descripció dels diferents aeròdroms de la República que trobaràs a la pàgina 44, agafa un mapa en blanc de Catalunya i estableix-hi les diferents línies en què estaven situades aquestes instal·lacions militars. Quina conclusió en treus?

2.4. ESTIL

2.4.1. La primera part del llibre està escrita en tercera persona. L'autor sempre parla de Joan Colom com a testimoni dels fets més que no pas com el seu net. Fixa't que en cap moment diu "el meu avi". Aquest punt de vista s'entén perquè el protagonista és l'avi. Però a la segona part, que relata la lluita del mateix autor, també manté la tercera persona, com si volgués agafar certa distància de tot el que ha viscut. Amb quines intencions creus que ho fa i quin efecte creus que aconseguirà? Tindria el mateix efecte si ho hagués fet en primera persona?

2.4.2. Reescriu aquest passatge després de passar-lo de tercera a primera persona.

A Joan Pinyol sempre li ha interessat molt el que té a veure amb la Guerra Civil. Per això compra la revista i la fulleja a peu de carrer. A la pàgina vint-i-cinc troba un mapa de les fosses de Catalunya. La paraula fossa fa que pensi en un dels seus avis, Joan Colom, el pare de la mare que no va conèixer per culpa de la guerra. Només sap que va morir a Lleida i que el van enterrar en una fossa del cementiri de la ciutat. Amb la mare hi ha anat més d'una vegada a portar rams de flors encara que ningú els sabés dir el lloc exacte on deixar-les. Mai ha entès perquè la gran majoria de les tombes col·lectives dels que van perdre la guerra no estan senyalitzades. (p. 101-102)

2.4.3. A la tercera part del llibre, la carta que l'autor adreça als seus fills, l'estil és directe i és la primera vegada en què l'autor se'ns adreça en primera persona. Creus que l'efecte que té en els lectors és un altre en el moment en què en lloc de Joan Colom usa l'expressió "el meu avi" o "el vostre besavi" per referir-se a la mateixa persona? Raona la resposta.

2.4.4. El llenguatge ens permet fer referència a unes realitats de diferents maneres. A vegades es poden comparar

amb altres per la via de les metàfores. Comenta les següents en relació amb la mort del Joan Colom i a la lluita del seu net.

Cada vegada arriba menys aigua al rec. El cor del molí se'n ressent. La mola gira feixuga, amb una lentitud exasperant. (p. 86)

La notícia de la mort del marit troba la Teresa treballant al cosidor. Fa la vora a una faldilla amb la seva inseparable Wertheim, i en un instant se li descús el cor. L'agulla s'atura en un punt de no retorn. (p. 89).

La lluita de Joan Pinyol avança. Amb divisions que guanyen terreny en diferents fronts. Amb desigualtat de forces davant un enemic fort, que és una realitat mig soterrada en un oblit oficial imposat, però amb la ferma convicció de no retirar mai línies fins que s'aconsegueixin els darrers objectius. (p. 113)

2.5. LLENGUA

2.5.1. A classe poseu en comú, segons el context, el sentit que tenen les paraules en negreta de cada frase:

- a) —Un **Colom blanc** de la pau que se'n va a la guerra! (p. 16)
- b) El resultat és una quantitat de morts que esgarrafa. Ara són un **adob cruel** per a una terra **aspra**. (p. 17)
- c) Defensa el govern i ja veuràs com algun dia els tres germans Colom tornareu al **niu**. (p. 25)
- d) Quin viure més **estrany** ens ha portat la guerra! (p. 36)
- e) Sap que té les mans **netes**, que no ha fet mal a ningú, que no hi fa res en aquella guerra. (p. 86)

- f) *Les despulles de Joan Colom són **inhumades** a la fossa comuna. (p. 87)*
- g) *Per la solitud imposada per la seva mort i per l'enorme **esvoranc** que s'obre ara davant seu. (p. 89)*
- h) *Davant de la imatge d'una terra **estripada** per forats humits, demanen pel cos de Joan Colom. (p. 91)*
- i) *Sap que tindrà l'ajuda de la mare i de les germanes, però també que té al davant un **sender** de rocs que no li deixaran fer la vida tranquil·la que voldria. (p. 92)*
- j) *La desfeta de la República continua provocant l'**èxode** massiu de la població. (p. 93)*
- k) *Mentre va traient l'**entrellat** d'aquesta operació de trasllat de cossos de diferents fosses cap al Valle de los Caídos. (p. 107)*
- l) *La vostra arribada al món va desdibuixar de seguida el meu **eclipsi** interior. (p. 173)*
- m) *Un regal de la vida que només es **desembolica** amb amor sincer. (p. 174)*
- n) *Van finir com una flor enmig de l'estiu, en ple esclat vital, **contra natura**. (p. 174)*
- o) *Però tot i les branques **escapçades**, la nostra família, com tantes altres que han viscut tristeses tan profundes, continua **rebrotant**... (p. 174)*
- p) *Un matí de començaments de març, quan la vida torna a **sacsejar** els camps. (p. 177)*
- q) *Encara van ser capaços d'**estroncar-los** el descans etern. (p. 177)*
- r) *Per la vostra àvia Laura, que és la **baula** més sensible que podíem tenir. (p. 180)*
- s) *Per la besàvia Teresa, que va saber **cosir** com ningú un amor sense estrips. (p. 181)*

2.5.2. Busca en el diccionari de l'IEC el significat exacte de les paraules en negreta aplicades al context i després reescriu-les substituint-les per un sinònim.

- a) *La gran fa dues piles de **guixes**. Les bones i les corcades. (p. 16)*

- b) *El que més falta em fa són els **tractors** i el tabac, doncs com que el camp és tou i hi ha molt de fangueig...* (p. 52)
- c) *La major part del temps el passem tancats i l'invertim escalivant **aglans**, que n'hi ha molts i bons.* (p. 52)
- d) *Des del costat d'un dels **polvorins** Joan Colom observa les corredisses que hi ha vora els Natatxes.* (p. 55)
- e) *Tinc un **feix** de coses per dir-te, però ara sols et diré que soc molt lluny de vosaltres i el meu **deliri** és que estigueu bé* (p. 63)
- f) *i a totes les nenes que tinguis al **vetllador*** (p. 63)
- g) *i fixen la mirada en les voltes de pedra de **turo**.* (p. 64)
- h) *l'alcalde republicà signa per darrera vegada el llibre d'**arqueig** ordinari que dona compte de la caixa dels **cabals** municipals.* (p. 64)
- i) *Entre els barcelonins corre el neguit i una enorme sensació de **desballestament** d'un món que té les hores comptades* (p. 66)
- j) *Els militars que hi queden tenen la sensació que està a punt d'arribar una **rierada** que no saben on els arrossegirà.* (p. 68)
- k) *miren d'esbrinar la implicació dels presoners en els registres, saquejos, detencions, **col·lectivitzacions** i otros desmanes produïts cuando estalló el Movimiento.* (p. 70)
- l) *Poden quedar en llibertat si presenten uns **avals** positius en aquest sentit.* (p. 74)
- m) *El religiós **consigna** el presoner i se'n va capcot.* (p. 74)
- n) *i tenen al davant una terrible epidèmia de **tifus** que es propaga pel claustre sense miraments.* (p. 85)
- o) *A l'Ajuntament de Capellades s'elaboren llistes de persones **afectes i desafectes** al nou ordre polític.* (p. 95)
- p) *d'amagat o amb la **connivència** dels guàrdies civils* (p. 95)

- q) *fins que tota la felicitat que **niava** dins meu em va sobrepassar* (p. 173)
- r) *la dictadura va tenir la **macabra** idea de buidar milers de fosses* (p. 177)

2.5.3. A començaments de gener de 1939 i des de l'aeròdrom de Vilatorrada Joan Colom envia una carta en català a la seva esposa Teresa que es troba a Capellades (p. 62-63) i tres dies després una carta en castellà adreçada al seu germà Josep (p. 59 i 61), que està mobilitzat per l'Exèrcit a Barcelona. Quines raons creus que podrien justificar que canviés de llengua? Parleu-ne a classe i comparteix els teus arguments amb els companys.

2.6. EXPRESSIÓ ORAL

2.6.1. A classe organitzeu un debat a classe en relació amb les guerres. Feu grups d'alumnes i que cadascun prepari un guió a partir de les diferents idees que podeu escollir d'aquí sota i repartir en grups. Mireu d'argumentar tots els vessants possibles en cada cas.

- a) *Les guerres i la lògica no sempre van lligades* (p. 18)
- b) *Les guerres ho trenquen tot i mai porten res de bo.* (p. 22)
- c) *La guerra no du mai res de bo* (p. 92)
- d) *Les dictadures són així. Fan i desfan el que volen, a costa de vius i també de morts.* (p. 106)
- e) *Des que el món és món hi ha hagut guerres, odis i disputes que no han solucionat mai res i que només han deixat una marca de dolor i de destrucció personal i social* (p. 174)
- f) *La Humanitat, obstinada i tossuda, no vol aprendre la lliçó de pau i continua perpetuant uns greuges contra la integritat de les persones i dels col·lectius que costen tant de temps a cicatritzar que no cicatritzen mai.* (p. 174)
- g) *Només cal un fatídic segon de temps per reduir-ho tot plegat a la pols de runes esquitxades*

de dolor entre crits esgarrifosos. (p. 174)

h) Voldria que la pau fos una epidèmia d'abast mundial per a la qual no hi hagués mai cura. (p. 175)

i) la mort ens iguala a tots (p. 177)

j) La crueltat humana no té límits. (p. 177)

2.6.2. A les cartes que Joan Colom envia a la seva esposa a la primera part del llibre trobem afirmacions del tipus *Yo sigo muy bien de salut* (p. 75) o *La comida como prisioneros no está del todo mal* (p. 76). Tenint en compte que després coneixem detalls sobre les males condicions higièniques en què tenien els presoners és evident que són petites mentides que es deien per no preocupar excessivament les persones que rebien les cartes. Debateu a classe si existeixen situacions en què les mentides es poden arribar a justificar i si és veritat que hi ha mentides que, en lloc de fer mal, fan bé.

2.7. EXPRESSIÓ ESCRITA

2.7.1. A partir de la descripció dels actes d'inauguració de la Piscina de Capellades posa't en el paper d'un periodista esportiu d'un diari i redacta una notícia que inclogui també una fotografia d'arxiu d'aquell esdeveniment i les declaracions dels assistents a la festa, alguna autoritat i alguna persona del públic.

2.7.2. A la pàgina 18 trobem aquesta frase "Els més petits corren pel subsol amb un tronquet a les dents". Posa't a la pell d'un d'aquests nens que s'escapen de les bombes i relata les sensacions que tens mentre corres.

2.7.3. A les pàgines 29 i 30 s'explica un episodi familiar viscut a la Font del Llangardaix de Capellades. Llegeix-lo i reescriu-lo en primera persona des del punt de vista de la Laura, la filla petita del Joan Colom i de la Teresa Comabella.

2.7.4. Per als soldats enviats al front o a la rereguarda les cartes escrites eren la manera més emotiva de mantenir

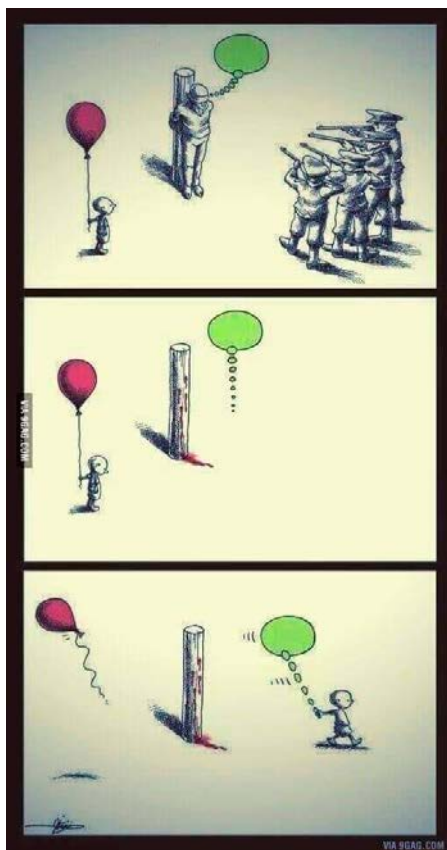
el contacte amb les seves famílies. Sota l'aparença d'una normalitat que no era real, per exemple referida als estats de salut, sovint s'amagaven autèntics drames personals lligats a les sensacions de solitud, enyorança, tristor, gana... Prova de posar-te en el lloc d'un soldat i escriu una carta a la família des d'aquestes mateixes sensacions, a l'estil de les que hi ha en aquesta primera part del llibre.

2.7.5. A la pàgina 90 es relata el cas d'una altra víctima del camp de presoners de la Seu Vella de Lleida que la família pot recuperar i enterrar a Manresa. Inventar un text similar en què també ho fa possible la família de Joan Colom a partir d'una circumstància diferent a la d'aquesta família. Que la ficció superi la realitat!

2.7.6. A les pàgines 109 i 110 es relata com Joan Pinyol explica a la seva mare que l'avi no és a Lleida com es pensaven sinó al Valle de los Caídos i ho intenta fer amb tot el tacte del món. Explica la pitjor notícia que has rebut a la teva vida i de quina manera te la van explicar. Com vas reaccionar en saber-la? Com l'hauries explicat tu a una altra persona?

2.7.7. Per segon any, un grup de joves ha obtingut el permís de les autoritats corresponents per celebrar una nit del terror, el passat 31 d'octubre de 2021, al Valle de los Caídos. Llegeix la notícia que trobaràs [aquí](#) i redacta un article d'opinió en què argumentis com ho veus tenint en compte que és un lloc ple de morts que el seu dia van ser profanats de llurs fosses comunes i que hi ha lluites vigents com la del Joan Pinyol per als quals aquesta autorització és un insult en majúscules a la memòria del seu avi.

2.7.8. La tercera part del llibre inclou una carta emotiva que l'autor adreça als seus fills en què els prova de transmetre els valors de la seva lluita. Posa't a la seva pell i redacta una carta de resposta a l'autor en què subratllis les conclusions en treus.

2.7.9. Observa aquesta vinyeta i escriu els paral·lelismes que hi ha amb la lluita que du a terme Joan Pinyol.

3. DESPRÉS DE LA LECTURA

3.1. Un cop llegit el llibre i tornant al seu títol, explica en quin moment es va generar i indica les altres dues vies que després l'han donat a conèixer.

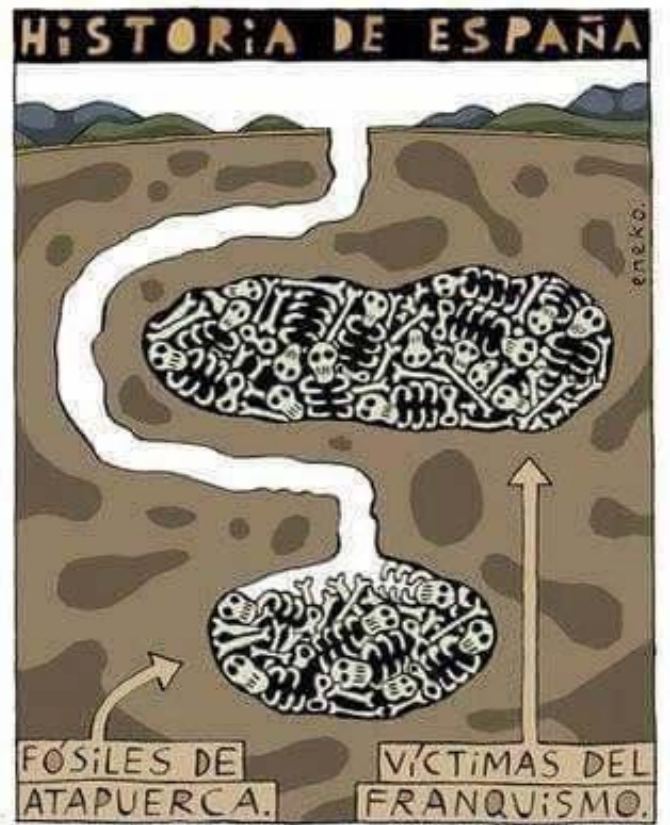
3.2. Per què creus que en aquest llibre la realitat ha superat la ficció? Raona la resposta.

3.3. En la seva primera versió, *Avi, et trauré d'aquí!* (2019) s'estructura en cinc parts. La primera és formada pel pròleg de la Montse Armengou, periodista de TV3. La segona, la tercera i la quarta, aborden diferents perspectives de la lluita de Joan Pinyol per treure l'avi del Valle de los Caídos i la cinquena la constitueix un epíleg que signa Robert Casas, antropòleg i professor als EUA. Després de llegir el llibre, quina creus que ha estat la intenció de l'autor per acompanyar el seu relat amb aquest pròleg i epíleg?

3.4. Subratlla les idees principals del pròleg de Montserrat Armengou que trobaràs en [aquest enllaç](#). En què es basa l'autora per afirmar que aquest llibre no s'hauria d'haver escrit mai?

3.5. Llegeix també l'epíleg de Robert Casas [aquí](#). Estàs d'acord amb aquesta afirmació? *Honrar els morts i donar-los la deguda sepultura és el que defineix la humanitat de les persones.* Quines altres idees es defensen a l'epíleg?

3.6. Projecteu a classe aquestes tres vinyetes i feu una posada en comú dels missatges que se'n desprenen.

3.7. El llibre ha complert les expectatives que tenies abans de llegir-lo? Què t'ha sorprès més? Escribe una carta adreçada a l'autor en què expliquis què t'ha semblat a l'adreça joanpinyol27@gmail.com. També pots fer-ho amb piulades de Twitter diferent adreçades a @joan_pinyol27.

3.8. Per acabar, si vols escoltar i veure una bona explicació de la lluita de Joan Pinyol per recuperar la memòria de la seva família, [mira aquesta entrevista que li van fer al Preguntes freqüents de TV3](#).

Saldonar.

LLEGIR^{EN} CATALÀ
ASSOCIACIÓ D'EDITORIALS INDEPENDENTS